

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΕΒΔΟΜΟ ΤΜΗΜΑ**

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του, στις 18 Νοεμβρίου 2025, με την ακόλουθη σύνθεση: Μαρία Βλαχάκη, Πρόεδρος του Τμήματος, Ευαγγελία Πασπάτη (εισηγήτρια) και Ευπραξία Δημολιού, Σύμβουλοι, Ιωάννης Νταλαχάνης και Ελευθερία Πρασιανάκη, Πάρεδροι που μετέχουν με συμβουλευτική γνώμη.

Γενικός Επίτροπος της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο: Παραστάθηκε ο Αντεπίτροπος Επικρατείας Ιωάννης Κάρκαλης, ως νόμιμος αναπληρωτής του Γενικού Επιτρόπου της Επικρατείας, ο οποίος κωλύεται.

Γραμματέας: Θεοδώρα Νάνου, υπάλληλος Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Για να αποφασίσει σχετικά με την από 6.11.2025 (ΑΒΔ .../2025) προσφυγή της ένωσης οικονομικών φορέων «.....» και τα μέλη αυτής: 1) την ανώνυμη εταιρεία με την επωνυμία «.....» και τον διακριτικό τίτλο «.....» που εδρεύει στον Πειραιά Αττικής (οδός), όπως εκπροσωπείται νόμιμα και 2) την ανώνυμη εταιρεία με την επωνυμία «.....» και τον διακριτικό τίτλο «.....», που εδρεύει στο Χαλάνδρι Αττικής (οδός), όπως εκπροσωπείται νόμιμα, που παραστάθηκαν διά του πληρεξουσίου δικηγόρου τους Γεωργίου Καραβοκύρη (ΑΜ/ΔΣΑ).

Με την ανωτέρω προσφυγή ζητείται η ανάκληση της 415/2025 Πράξης του Ζ' Κλιμακίου του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Υπέρ της προσφυγής και κατά του κύρους της προσβαλλόμενης Πράξης παρεμβαίνει προφορικά κατά την επ' ακροατηρίω συζήτηση το νομικό πρόσωπο ιδιωτικού ιδιωτικού δικαίου (ν.π.ι.δ.) με την επωνυμία «.....» (...), όπως νομίμως εκπροσωπείται, το οποίο εδρεύει στην Αθήνα (οδός, Τ.Κ. ...) και παραστάθηκε διά του πληρεξουσίου δικηγόρου του Παναγιώτη Κατσαρού (Α.Μ./Δ.Σ.Α. ...).

Το Ελληνικό Δημόσιο, όπως νομίμως εκπροσωπείται από τον Υπουργό Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, παραστάθηκε διά δηλώσεως της Παρέδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους Μαρίας Παπίδα.

Κατά τη συνεδρίαση το Δικαστήριο άκουσε:

Τον πληρεξούσιο δικηγόρο των προσφευγουσών, ο οποίος, αφού αναφέρθηκε στο δικόγραφο της ως άνω προσφυγής, το περιεχόμενο του οποίου ανέπτυξε και προφορικά στο ακροατήριο, ζήτησε την παραδοχή αυτής.

Τον πληρεξούσιο δικηγόρο του παρεμβαίνοντος, ο οποίος ζήτησε να γίνουν δεκτές η προσφυγή και η υπέρ αυτής ασκηθείσα παρέμβαση.

Την Προϊσταμένη Τεχνικών Υπηρεσιών και Εκπαιδευτικής Μέριμνας του παρεμβαίνοντος, η οποία, κατόπιν αιτήματος του παρεμβαίνοντος, που έγινε δεκτό από το Δικαστήριο, παρείχε διευκρινίσεις επί της υπόθεσης. Και

Τον Αντεπίτροπο της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, ο οποίος πρότεινε να απορριφθεί η προσφυγή.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το Δικαστήριο συνήλθε σε τηλεδιάσκεψη, σύμφωνα με τα άρθρα 295 παρ. 2 και 336 παρ. 1 του ν. 4700/2020, με την παρουσία των ανωτέρω μελών του.

**Αφού άκουσε την εισήγηση της Συμβούλου Ευαγγελίας Πασπάτη
Μελέτησε τα στοιχεία του φακέλου**

Σκέφθηκε σύμφωνα με τον νόμο και αποφάσισε τα ακόλουθα:

1. Για την άσκηση της ένδικης προσφυγής έχει καταβληθεί το νόμιμο παράβολο (άρθρο 335 του ν. 4700/2000, βλ. το δεσμευμένο ηλεκτρονικό παράβολο με κωδικό πληρωμής 108820835956 0513 0023).

2. Με την υπό κρίση προσφυγή και την υπέρ αυτής ασκηθείσα παρέμβαση, όπως οι λόγοι τους αναπτύσσονται με τα νομίμως κατατεθέντα από 25.11.2025 υπομνήματα, επιδιώκεται παραδεκτώς η ανάκληση της 415/2025 Πράξης του Ζ΄ Κλιμακίου του Ελεγκτικού Συνεδρίου, με την οποία κρίθηκε ότι κωλύεται η υπογραφή του σχεδίου τροποποίησης της .../20.6.2023 σύμβασης, μεταξύ αφενός της προσφεύγουσας ένωσης οικονομικών φορέων και αφετέρου του παρεμβαίνοντος ν.π.ι.δ., με αντικείμενο «Εκπαιδευτικό Υλικό και Εκπαίδευση», η οποία συνήφθη στο πλαίσιο του Έργου «Ίδρυση και ενίσχυση θεματικών και πειραματικών ΙΕΚ (Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης)», και δεν έχει συμβατικό τίμημα.

3. Η ως άνω προσφυγή έχει ασκηθεί εμπροθέσμως και κατά τα λοιπά νομοτύπως, ενώ ομοίως νομοτύπως και εν γένει παραδεκτώς παρεμβαίνει υπέρ της προσφεύγουσας και κατά του κύρους της προσβαλλομένης το ως άνω ν.π.ι.δ. υπό την ιδιότητα της αναθέτουσας Αρχής. Ως εκ τούτου, η προσφυγή ανάκλησης και η υπέρ αυτής ασκηθείσα παρέμβαση είναι τυπικά δεκτές και πρέπει να εξεταστούν ως προς τη νομική και ουσιαστική βασιμότητά τους.

4. Το άρθρο 132 του ν. 4412/2016, υπό τον τίτλο «Τροποποίηση συμβάσεων κατά τη διάρκειά τους» όπως αυτό τροποποιήθηκε με το άρθρο 22 παρ. 34 του ν. 4441/2016 (Α΄ 227), ορίζει ότι «1. Οι συμβάσεις (...) μπορούν να τροποποιούνται χωρίς νέα διαδικασία σύναψης σύμβασης σε οποιαδήποτε από τις ακόλουθες περιπτώσεις: α) (...) β) για τα συμπληρωματικά έργα, υπηρεσίες ή αγαθά από τον αρχικό ανάδοχο, τα οποία κατέστησαν αναγκαία και δεν περιλαμβάνονταν στην αρχική σύμβαση, εφόσον η αλλαγή αναδόχου: αα) δεν μπορεί να γίνει για

οικονομικούς ή τεχνικούς λόγους, π.χ. απαιτήσεις εναλλαξιμότητας ή διαλειτουργικότητας με τον υφιστάμενο εξοπλισμό, υπηρεσίες ή εγκαταστάσεις που παρασχέθηκαν με τη διαδικασία σύναψης της αρχικής σύμβασης, και ββ) θα συνεπαγόταν σημαντικά προβλήματα ή ουσιαστική επικάλυψη δαπανών για την αναθέτουσα αρχή. Ωστόσο, οποιαδήποτε αύξηση της τιμής δεν υπερβαίνει το πενήντα τοις εκατό (50%) της αξίας της αρχικής σύμβασης. Σε περίπτωση διαδοχικών τροποποιήσεων, η σωρευτική αξία των τροποποιήσεων αυτών δεν μπορεί να υπερβαίνει το πενήντα τοις εκατό (50%) της αξίας της αρχικής σύμβασης ή της συμφωνίας-πλαίσιο. Οι επακόλουθες τροποποιήσεις δεν πρέπει να αποσκοπούν στην αποφυγή εφαρμογής του παρόντος Βιβλίου (άρθρα 3 έως 221). γ) όταν πληρούνται σωρευτικά οι ακόλουθες προϋποθέσεις: αα) η ανάγκη τροποποίησης προέκυψε λόγω περιστάσεων που δεν ήταν δυνατόν να προβλεφθούν από μια επιμελή αναθέτουσα αρχή, ββ) η τροποποίηση δεν μεταβάλλει τη συνολική φύση της σύμβασης, γγ) οποιαδήποτε αύξηση της τιμής δεν υπερβαίνει το 50% της αξίας της αρχικής σύμβασης (...). δ) (...). ε) όταν οι τροποποιήσεις, ανεξαρτήτως της αξίας τους, δεν είναι ουσιώδεις κατά την έννοια της παρ. 4. (...) 4. Η τροποποίηση σύμβασης (...) κατά τη διάρκεια της θεωρείται ουσιώδης κατά την έννοια της περίπτωσης ε' της παρ. 1, εφόσον καθιστά τη σύμβαση (...) ουσιωδώς διαφορετική, ως προς τον χαρακτήρα, από την αρχικώς συναφθείσα. Σε κάθε περίπτωση, με την επιφύλαξη των παραγράφων 1 και 2, μία τροποποίηση θεωρείται ουσιώδης όταν πληροί μία ή περισσότερες από τις ακόλουθες προϋποθέσεις: α) η τροποποίηση εισάγει όρους οι οποίοι, εάν είχαν αποτελέσει μέρος της αρχικής διαδικασίας σύναψης σύμβασης, θα είχαν επιτρέψει τη συμμετοχή διαφορετικών υποψηφίων από αυτούς που επιλέχθηκαν αρχικώς ή στην αποδοχή άλλης προσφοράς από εκείνη που επελέγη αρχικώς ή θα προσέλκυαν και άλλους συμμετέχοντες στη διαδικασία σύναψης σύμβασης, β) η τροποποίηση αλλάζει την οικονομική ισορροπία της σύμβασης (...) υπέρ του αναδόχου, κατά τρόπο που δεν προβλεπόταν στην αρχική σύμβαση (...), γ) η τροποποίηση επεκτείνει σημαντικά το αντικείμενο της σύμβασης (...)).».

5. Από τις ανωτέρω διατάξεις συνάγονται τα ακόλουθα: α) Σύμφωνα με τους κανόνες του ενωσιακού και εθνικού δικαίου, η σύναψη τροποποιητικής σύμβασης με τον ανάδοχο ήδη εκτελούμενης σύμβασης επιτρέπεται μόνο στις περιοριστικά αναφερόμενες περιπτώσεις του άρθρου 132 του ν. 4412/2016 και εφόσον συντρέχουν οι προβλεπόμενες σε αυτό προϋποθέσεις. Τούτο, διότι η ουσιώδης τροποποίηση των όρων μίας σύμβασης ισοδυναμεί με εκ νέου ανάθεση και, ως εκ τούτου, συνιστά παρέκκλιση από τις αρχές της διαφάνειας, της ισότητας συμμετοχής των οικονομικών φορέων στις διαδικασίες για την κατάρτιση δημοσίων συμβάσεων και της διασφάλισης της ανάπτυξης υγιούς και ανόθευτου ανταγωνισμού. β) Στις περιπτώσεις επιτρεπόμενων τροποποιήσεων

περιλαμβάνεται και η μη ουσιώδης τροποποίηση εκτελούμενης σύμβασης, ανεξαρτήτως της αξίας του αντικειμένου της. Η έννοια της ουσιώδους τροποποίησης, όπως έχει διαμορφωθεί νομολογιακά (βλ. ΔΕΕ Presstext Nachrichtenagentur GmbH, C-454/06, σκ. 34-37, Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, C-160/08, σκ. 99, Wall AG, C-91/08, σκ. 37-39, Finn Frogne A/S, C-549/14, σκ. 28-30, T-Systems και BKK, C-263/2019, σκ. 61, πρβλ. ΔΕΕ Επιτροπή κατά CAS Succhi di Frutta, C-496/99P, σκ. 108 - 128), αποτυπώνεται στο άρθρο 132 παρ. 4 του ν. 4412/2016 (άρθρο 72 παρ. 4 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ). Ουσιώδη τροποποίηση, κατά τις ως άνω διατάξεις, σύμβασης συνιστά εκείνη, συνεπεία της οποίας μεταβάλλεται ιδίως το εύρος και το περιεχόμενο των αμοιβαίων δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των συμβαλλομένων, υποδηλώνοντας τη βούληση των τελευταίων να επαναδιαπραγματευθούν ουσιώδεις όρους ή προϋποθέσεις της σύμβασης (βλ. αιτιολογική σκέψη 107 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ). Στο πλαίσιο αυτό καθορίζονται συγκεκριμένα κριτήρια, η συνδρομή έστω και ενός εκ των οποίων, στοιχειοθετεί ουσιώδη τροποποίηση της αρχικής σύμβασης. Ειδικότερα, συντρέχει περίπτωση ουσιώδους τροποποίησης όταν, μεταξύ άλλων: (α) οι τροποποιήσεις είναι ικανές να θέσουν εν αμφιβόλω την ανάθεση της σύμβασης στον ήδη ανάδοχο, υπό την έννοια ότι αν είχαν συμπεριληφθεί στα έγγραφα της διαδικασίας σύναψης της αρχικής σύμβασης (διακήρυξη κ.λπ.), θα είχαν προσελκύσει και άλλους συμμετέχοντες στη διαδικασία ή θα είχαν οδηγήσει στην επιλογή άλλης προσφοράς από εκείνη που επιλέχθηκε αρχικά ή θα είχαν επιτρέψει τη συμμετοχή διαφορετικών οικονομικών φορέων από αυτούς που επιλέχθηκαν αρχικά (άρθρο 132 παρ. 4 περ. α'). Στην περίπτωση αυτή υπάγονται ιδίως τροποποιήσεις των όρων της σύμβασης που συνεπάγονται μεταβολή των κριτηρίων επιλογής αναδόχου, (β) με την τροποποίηση διευρύνεται σημαντικά το αντικείμενο της σύμβασης περιλαμβάνοντας υπηρεσίες, κατ' είδος ή ποσότητα, που δεν είχαν αρχικώς προβλεφθεί. Η επέκταση του αντικειμένου της αρχικής σύμβασης αποτελεί συνθήκη που κρίνεται ad hoc λαμβανομένων υπόψη των εκάστοτε πραγματικών περιστατικών για τον χαρακτηρισμό της ως σημαντικής (άρθρο 132 παρ. 4 περ. γ' του ν. 4412/2016, βλ. ΕλΣυν VI Τμ. 1340/2018).

6. Περαιτέρω, ενόψει της επιφύλαξης που διαλαμβάνεται στην παρ. 4 του άρθρου 132 του ν. 4412/2016 υπέρ, μεταξύ άλλων, των περιπτώσεων β' και γ' της παρ. 1 του ίδιου άρθρου, ακόμη και εάν η τροποποίηση θεωρηθεί ουσιώδης, δεν απαιτείται η προσφυγή σε νέα διαδικασία σύναψης σύμβασης, όταν η τροποποίηση αυτή αφορά σε συμπληρωματική της αρχικής σύμβασης παροχή υπηρεσιών (περ. β') ή όταν η τροποποίηση λαμβάνει χώρα εξαιτίας περιστάσεων που δεν ήταν δυνατό να προβλεφθούν από μια επιμελή αναθέτουσα αρχή (περ. γ'), υπό τις ειδικότερες προϋποθέσεις που ορίζονται στις διατάξεις αυτές. Ειδικότερα i) Η

κατάρτιση τροποποιητικής σύμβασης με τον ανάδοχο ήδη εκτελούμενης σύμβασης για την ανάθεση συμπληρωματικών υπηρεσιών είναι επιτρεπτή υπό τις προϋποθέσεις που τίθενται σωρευτικά στην περίπτωση β' της παρ. 1 του ανωτέρω άρθρου (πρβλ. ΕλΣυν Ολ. 1854/2022 σκ. 8, 183/2022 σκ. 4, 1828/2021 σκ. 4, ΕλΣυν Έβδ. Τμ. 538/2025 σκ. 4, 1082/2024 σκ. 5, 457/2023 σκ. 3 όπου περαιτέρω νμλγ). Σύμφωνα με αυτές, όπως έχουν ερμηνευτεί με σχετική πάγια νομολογία του Ελεγκτικού Συνεδρίου, ως συμπληρωματικές νοούνται οι υπηρεσίες οι οποίες: (α) δεν περιλαμβάνονται κατ'είδος ή κατά ποσότητα στην αρχική εν εξελίξει σύμβαση, οσάκις, δηλαδή, είτε δεν προβλέπονται καθόλου ή προβλέπονται μεν, αλλά πρέπει να παρασχεθούν με διαφορετικό τρόπο (νέες υπηρεσίες), είτε προβλέπονται κατ'είδος στον προϋπολογισμό μελέτης, αλλά παρέχονται σε ποσότητες μεγαλύτερες από τις προβλεπόμενες (πρόσθετες υπηρεσίες), κατέστησαν δε τεχνικά αναγκαίες κατά τη διάρκεια της εκτέλεσής της για την άρτια ολοκλήρωση του αντικειμένου της, όπως αυτό περιγράφεται στα έγγραφα της αρχικής σύμβασης, (β) δεν μπορούν τεχνικά ή οικονομικά να διαχωριστούν από την κύρια σύμβαση και να ανατεθούν σε νέο ανάδοχο, δίχως να δημιουργήσουν μείζονα τεχνικά προβλήματα ή δυσανάλογες δαπάνες για την αναθέτουσα αρχή, (γ) η προϋπολογιζόμενη συνολική αξία των συμβάσεων, που ανατίθενται για συμπληρωματικές υπηρεσίες, δεν υπερβαίνει το 50% της αξίας της αρχικής σύμβασης και (δ) η τροποποίηση της σύμβασης δεν αποσκοπεί στην αποφυγή εφαρμογής των διατάξεων του ν. 4412/2016, ιδίως αυτών που αφορούν στον υπολογισμό της εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης, στην επιλογή των διαδικασιών σύναψης των δημοσίων συμβάσεων, καθώς και στην τήρηση των διατάξεων περί διαφάνειας και ίσης μεταχείρισης των οικονομικών φορέων. **ii**) Επίσης, επιτρεπτή τροποποίηση μιας δημόσιας σύμβασης παροχής υπηρεσιών αποτελεί και η περίπτωση της περ. γ' της παρ. 1 του ίδιου άρθρου όταν, εξαιτίας περιστάσεων που δεν ήταν δυνατό να προβλεφθούν από μια επιμελή αναθέτουσα αρχή, η εκτέλεση της σύμβασης δεν είναι δυνατή όπως είχε αρχικά σχεδιασθεί. Ως απρόβλεπτες περιστάσεις, κατά την ανωτέρω έννοια, νοούνται αιφνίδια πραγματικά γεγονότα, τα οποία δεν ανάγονται στον χρόνο κατάρτισης της αρχικής σύμβασης (ΕλΣυν Τμ. Μείζ. 1213/2020) και τα οποία, παρότι η μελέτη, που αποτελεί τη βάση προσδιορισμού του αντικειμένου της κατά τη δημοπράτηση, υπήρξε κατά το δυνατόν πλήρης και ακριβής, δεν μπορούσαν να προβλεφθούν, σύμφωνα με τους κανόνες της ανθρώπινης εμπειρίας και λογικής, ώστε να ενταχθούν στο αρχικό αντικείμενο της ήδη συναφθείσας σύμβασης. Οι περιστάσεις αυτές, τις οποίες η αναθέτουσα αρχή πρέπει να επικαλείται και οφείλει να αποδεικνύει ως φέρουσα το σχετικό βάρος απόδειξης, δεν πρέπει να απορρέουν από δική της ευθύνη ή από έλλειψη επιμέλειας κατά την προετοιμασία της σύμβασης και ιδίως κατά την κατάρτιση της αρχικής μελέτης (ΕλΣυν Ολ. 522/2021, Τμ. Μείζ. 539/2020, 343/2019). Σε

αμφότερες τις ανωτέρω περιπτώσεις επιτρεπτής τροποποίησης της αρχικής σύμβασης απαιτείται, επιπροσθέτως, οποιαδήποτε αύξηση της τιμής να μην υπερβαίνει το 50% της αξίας της αρχικής σύμβασης, μη συνυπολογιζομένου του δικαιώματος προαίρεσης (πρβλ. Ολ. ΕλΣυν 100/2025). Η συνδρομή των ανωτέρω στενά ερμηνευτέων και σωρευτικά απαιτούμενων προϋποθέσεων πρέπει να αιτιολογείται νομίμως στην εγκριτική της τροποποίησης απόφαση της αναθέτουσας αρχής, η οποία φέρει και το βάρος απόδειξης των πραγματικών περιστατικών που επικαλείται (ΔΕΕ Επιτροπή κατά Ελληνικής Δημοκρατίας, C-601/10, σκ.57-58, ΕλΣυν Ολ. 854/2022, σκ.8, Έβδ. Τμ. 1608/2022 σκ. 4 κ.ά.).

7. Από την προσβαλλόμενη Πράξη και τα λοιπά στοιχεία του φακέλου προκύπτουν τα ακολούθως παρατιθέμενα στις σκέψεις 8 έως 17.

8. Κατόπιν διενέργειας ανοικτού διαγωνισμού (βλ. ΑΔΑΜ διακήρυξης:) και μετά την έκδοση της 154/2023 θετικής Πράξης του Ζ΄ Κλιμακίου του Ελεγκτικού Συνεδρίου συνήφθη μεταξύ της προσφεύγουσας ένωσης εταιρειών και του παρεμβαίνοντος ν.π.ι.δ. η .../20.6.2023 (.....) σύμβαση, αξίας 5.667.000,00 ευρώ (πλέον ΦΠΑ) και διάρκειας 24 μηνών από την επομένη της υπογραφής της και το αργότερο έως 31.10.2025, με δυνατότητα παράτασης κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 6.2. της διακήρυξης. Αντικείμενο της εν λόγω σύμβασης είναι η δράση «Εκπαιδευτικό υλικό και Εκπαίδευση», η οποία εντάσσεται στο ευρύτερο έργο «Ίδρυση και ενίσχυση Θεματικών και Πειραματικών ΙΕΚ (Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης)» (βλ. άρθρο 24 του ν. 4763/2020, Α΄ 254 περί του Εθνικού Συστήματος Επαγγελματικής Εκπαίδευσης), το οποίο χρηματοδοτείται από Πιστώσεις του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0» – NextGenerationEu (βλ. την απόφαση ένταξης με αριθμό πρωτ. ΕΞ 2022/18.5.2022 του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών, κωδικός ΟΠΣ) μέσω του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΣΑΤΑ047 με κωδικό Έργου) και με φορέα υλοποίησης το ήδη παρεμβαίνον

9. Σύμφωνα με το Παράρτημα Ι (Μέρος Α) της ανωτέρω διακήρυξης το φυσικό αντικείμενο της σύμβασης διαρθρώνεται σε δύο μέρη, ήτοι στο αντικείμενο «Α - Ανάπτυξη εκπαιδευτικών οδηγών» και στο αντικείμενο «Β – Εκπαίδευση εκπαιδευτών στα νέα προγράμματα σπουδών για τη λειτουργία των θεματικών και πειραματικών ΙΕΚ».

10. Ειδικότερα, ως προς το φυσικό αντικείμενο της ανάπτυξης εκπαιδευτικών οδηγών (αντικείμενο Α) προβλέπονται τα εξής: i) Ο ανάδοχος καλείται να αναπτύξει πέντε (5) εκπαιδευτικούς οδηγούς ανά δομή ΙΕΚ. Συνολικά προβλέπονται δέκα (10) Πειραματικές και πέντε (5) Θεματικές δομές ΙΕΚ. Τον εκπαιδευτικό οδηγό συναποτελούν το πρόγραμμα σπουδών και το συνοδευόν εκπαιδευτικό υλικό. ii) Η υλοποίηση του συμβατικού αντικειμένου θα γίνει σε πρώτη φάση μέσω σύνταξης σχετικής μελέτης εφαρμογής και σε δεύτερη φάση με την τμηματική

εκπόνηση του εκπαιδευτικού υλικού. iii) Ο ανάδοχος καλείται να σχεδιάσει και αναπτύξει αρχικά και κατά προτεραιότητα προγράμματα σπουδών για τις δώδεκα (12) πειραματικές ειδικότητες που ορίζονται στις ΥΑ 2661/30.5.2022 και 2662/30.5.2022, ενώ κάθε περαιτέρω διαφοροποίηση επί των υφιστάμενων όσο και των προτεινόμενων με τις ως άνω ΥΑ ειδικοτήτων θα εξειδικευτεί και θα οριστικοποιηθεί από τον ανάδοχο σύμφωνα με τις κατευθύνσεις που θα λάβει από την Αναθέτουσα Αρχή και το Υπουργείο Παιδείας στο πλαίσιο της μελέτης εφαρμογής. iv) Το συνοδεύον τα προγράμματα σπουδών εκπαιδευτικό υλικό διαχωρίζεται σε συμβατικό/ εκτυπώσιμο ψηφιακό (A2) και σε διαδραστικό ψηφιακό (A3). Συναφώς, στο μέρος Β του Παραρτήματος Ι της διακήρυξης, που αφορά στο οικονομικό αντικείμενο της ανάπτυξης των εκπαιδευτικών οδηγιών (αντικείμενο Α) προβλέπεται ότι σε κάθε δομή ΙΕΚ αντιστοιχούν πέντε (5) προγράμματα σπουδών (ένα πρόγραμμα σπουδών ανά ειδικότητα) και στα πέντε (5) προγράμματα σπουδών αντιστοιχούν πεντακόσιες μονάδες εκπαιδευτικού υλικού (100 μονάδες εκπαιδευτικού υλικού ανά πρόγραμμα σπουδών). Συνολικά απαιτείται η εκπόνηση εβδομήντα πέντε (75) προγραμμάτων σπουδών (15 δομές ΙΕΚ X 5 προγράμματα σπουδών για καθένα εξ αυτών), τα οποία θα πρέπει να υποστηρίζονται από 7.500 μονάδες εκπαιδευτικού υλικού (75 προγράμματα σπουδών X 100 μονάδες εκπαιδευτικού υλικού για καθένα εξ αυτών). Σημειώνεται ότι ως μονάδα εκπαιδευτικού υλικού ορίζεται (βλ. 12401/6.11.2024 απόφαση του ΔΣ του) ένα συμβατικό ή ψηφιακό αντικείμενο το οποίο μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την υποστήριξη του μαθησιακού αποτελέσματος. Μία μονάδα εκπαιδευτικού υλικού μπορεί να έχει τρεις διαφορετικούς τύπους [Τύπος 1: μονοσέλιδο κείμενο (υλικό A2), Τύπος 2: Μία (1) διαφάνεια γνωστικού τύπου για την υποστήριξη των μαθησιακών αποτελεσμάτων (υλικό A2), Τύπος 3: Μία (1) ερώτηση πολλαπλής επιλογής για ετεροαξιολόγηση ή αυτοαξιολόγηση των αποτελεσμάτων της μαθησιακής ενότητας (υλικό A3)].

11. Αναφορικά με το έτερο αντικείμενο Β της σύμβασης, ήτοι την «Εκπαίδευση εκπαιδευτών στα νέα προγράμματα σπουδών για τη λειτουργία των θεματικών και πειραματικών ΙΕΚ», προβλέπεται ότι η επιμόρφωση των εκπαιδευτών των ΙΕΚ χωρίζεται σε δύο σκέλη (B1 και B2) και συγκεκριμένα στις ενέργειες επιμόρφωσης στο εσωτερικό – B1 (συνολικής διάρκειας 90 ωρών ανά ΙΕΚ) και στις ενέργειες επιμόρφωσης στο εξωτερικό – B2. Σχετικά με την επιμόρφωση στο εσωτερικό, στο κεφάλαιο Β του Παραρτήματος Ι της διακήρυξης προβλέπεται ότι αυτή θα υλοποιηθεί εξ αποστάσεως και θα αφορά 40 ώρες στην αναλυτική παρουσίαση και περιγραφή της δομής και του περιεχομένου των νέων προγραμμάτων σπουδών ανά τομέα εξειδίκευσης και 50 ώρες σε οριζόντιες διαθεματικές ενότητες (ενδεικτικά: ψηφιακές δεξιότητες και ηλεκτρονική εκπαιδευτική διαδικασία μάθησης, εκπαιδευτικά εργαλεία και εξ΄

αποστάσεως μάθηση /εκπαίδευση, τηλεεκπαίδευση, πλατφόρμες συνεργατικότητας, βασικές και προχωρημένες γνώσεις Η/Υ). Ο Ανάδοχος αναλαμβάνει εξ ολοκλήρου τη διαδικασία επιλογής των εκπαιδευτών μετά από τη σύμφωνη γνώμη της Αναθέτουσας Αρχής, οι οποίοι θα έχουν πιστοποιημένη εκπαιδευτική επάρκεια και θα είναι ενταγμένοι στο Μητρώο Εκπαιδευτών Ενηλίκων. Τέλος, αναφορικά με την εκπαίδευση των εκπαιδευτών στο εξωτερικό – Β2, προβλέπεται η υλοποίηση του αντικειμένου σε δύο φάσεις, ήτοι αυτή του σχεδιασμού της δράσης βάσει της υφιστάμενης κατάστασης και σε πλήρη εναρμόνιση με τις συστάσεις της Αναθέτουσας Αρχής και της Γενικής Γραμματείας Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Δια Βίου Μάθησης και Νεολαίας και σε αυτή της υλοποίησης των ενεργειών επιμόρφωσης για 40 εκπαιδευτές X 20 ώρες (βλ. Μέρος Β του Παραρτήματος Ι που αφορά στο οικονομικό αντικείμενο της σύμβασης).

12. Με την/6.11.2024 απόφαση του ΔΣ του, εγκρίθηκαν, κατόπιν της εισήγησης της Επιτροπής Παρακολούθησης – Παραλαβής του έργου (βλ. πρακτικό 6/1.11.2024), το Παραδοτέο Π.0.1: Πρώτη Απολογιστική Έκθεση, το Παραδοτέο Π1.1: Σχεδιασμός Πλάνου Υλοποίησης και Σχεδίου Δράσης για την ενέργεια Α.1. και το Παραδοτέο Π2.1: Μελέτη Εφαρμογής Α2-Α3, στα οποία αποτυπώθηκε ο σχεδιασμός του έργου. Ειδικότερα, με την ως άνω απόφαση διαπιστώθηκε ότι όλες οι οδηγίες και κατευθύνσεις που είχαν δοθεί από τη Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης, Διά Βίου Μάθησης του ΥΠΑΙΘΑ, και οι οποίες είχαν ως αποτέλεσμα να ζητηθεί η επανυποβολή των παραδοτέων δυνάμει της/25.4.2024 απόφασης του ΔΣ του, έχουν πλέον ενταχθεί στα παραδοτέα. Με την ανωτέρω εγκριτική απόφαση του έγινε δεκτή η μελέτη εφαρμογής του αναδόχου για τις 75 ειδικότητες, για τις οποίες θα πρέπει να συνταχθούν προγράμματα σπουδών, κατανέμονται δε αυτές ως εξής: 13 πειραματικές ειδικότητες και 62 ειδικότητες ως προς νέες μεθοδολογίες εκπαίδευσης.

13. Ακολούθως, με την/10.12.2024 απόφαση του αποφασίστηκε, κατόπιν αιτήματος του αναδόχου και ομόφωνης εισήγησης της Επιτροπής Παρακολούθησης - Παραλαβής του Έργου, η παράταση της χρονικής διάρκειας της σύμβασης μέχρι τις 31.10.2025.

14. Με το από 10.2.2025 έγγραφο του αναδόχου, διαβιβάστηκε στην Επιτροπή Παρακολούθησης και Εκτέλεσης της Σύμβασης μελέτη της Ακαδημαϊκής Επιτροπής του έργου, ήτοι της Ομάδας Έργου της αναδόχου, με την οποία εντοπίζονται τεχνικά και διαδικαστικά προβλήματα που δικαιολογούν τον ανασχεδιασμό του φυσικού αντικειμένου της σύμβασης. Ειδικότερα, προτείνονται τα ακόλουθα: α) Αύξηση του συνολικού εκπαιδευτικού υλικού που συνοδεύει τα προγράμματα σπουδών από τις 7.500 μονάδες στις 44.010 μονάδες (αύξηση κατά 36.510 μονάδες). Η επαύξηση του φυσικού αντικειμένου της σύμβασης παρίσταται αναγκαία

για την επιστημονική αρτιότητα του έργου, καθώς ο αριθμός των 7.500 μονάδων εκπαιδευτικού υλικού της ισχύουσας σύμβασης δεν επαρκεί για να διασφαλιστεί η πλήρης και ποιοτική κάλυψη των μαθησιακών στόχων. Ειδικότερα, η Ομάδα Έργου, επικαλούμενη τις σύγχρονες εκπαιδευτικές πρακτικές [με παραπομπή στο έργο των Biggs J. και Tang, C. (2011), «Teaching for Quality Learning at University: What the Student Does (4th Edition)»], προτείνει το εκπαιδευτικό υλικό να ενισχυθεί αφενός με την προσθήκη εργαστηριακού εκπαιδευτικού υλικού, που επικεντρώνεται στην ανάπτυξη δεξιοτήτων και στην αντιμετώπιση προκλήσεων κατά τη μετάβαση από τη θεωρία στην πράξη, αφετέρου με την ανάπτυξη διαθεματικού εκπαιδευτικού υλικού για τις 62 ειδικότητες που βασίζονται σε διαφορετικές μεταξύ τους εκπαιδευτικές μεθοδολογίες (πρακτική άσκηση, μαθητεία, εξ αποστάσεως, αγγλόφωνη), που εξυπηρετεί την ανάγκη ενσωμάτωσης πολλών γνωστικών αντικειμένων, με το αντίστοιχο συνοδευόν εκπαιδευτικό υλικό. β) Μείωση των ωρών επιμόρφωσης των διδασκόντων στις δομές ΙΕΚ από τις 90 στις 48 ώρες. Ειδικότερα, η Ομάδα Έργου αναφέρει ότι η πλειονότητα των διδασκόντων προέρχεται από τον ιδιωτικό τομέα (μάγειρες, ηλεκτροτεχνίτες, μηχανοτεχνίτες κ.λ.π.) και ότι, συνεπακόλουθα, η εκπαίδευσή τους θα πρέπει να γίνεται σε απογευματινό ωράριο, μετά το πέρας της εργασίας τους, γεγονός που συνεπάγεται σωματική και ψυχολογική καταπόνηση. Ένα πρόγραμμα επιμόρφωσης 48 ωρών ανά μεθοδολογία (ήτοι 4 μεθοδολογίες X 12=48 ώρες) με κατανομή των 12 ωρών σε 4 ή 6 συνεδρίες με διάρκεια 2-3 ώρες κάθε φορά) είναι αποδοτική καθώς παρέχει αρκετό χρόνο για να αφομοιωθεί το υλικό χωρίς να προκαλείται μεγάλη επιβάρυνση. γ) Κατάργηση της επιμόρφωσης των διδασκόντων των ΙΕΚ στο εξωτερικό. Ειδικότερα, η Ομάδα Έργου της αναδόχου αναφέρει ότι, καθώς η πλειονότητα των διδασκόντων εργάζεται στον ιδιωτικό τομέα (μάγειρες, ηλεκτροτεχνίτες, μηχανοτεχνίτες κ.λ.π.), είναι αδύνατη η συμμετοχή 600 εκπαιδευτών όπως ορίζει η διακήρυξη (40 εκπαιδευτές X 15 ΙΕΚ πειραματικά και θεματικά) σε προγράμματα επιμόρφωσης στο εξωτερικό. Τέλος, στην εν λόγω μελέτη παρατίθεται σχετικός πίνακας ανάλυσης κόστους, σύμφωνα με τον οποίο η επέκταση του φυσικού αντικειμένου με την εκπόνηση επιπλέον μονάδων εκπαιδευτικού υλικού (Α2 και Α3) δεν επιβαρύνει οικονομικά τον συμβατικό προϋπολογισμό, καθώς η προκαλούμενη αύξηση στις ποσότητες των παραδοτέων μονάδων εκπαιδευτικού υλικού ισοσκελίζεται από τη μεταφορά των κονδυλίων που εξασφαλίζονται ύστερα από την προτεινόμενη μείωση του προγράμματος επιμόρφωσης των διδασκόντων στο εσωτερικό και την κατάργηση του προγράμματος επιμόρφωσής τους στο εξωτερικό.

15. Τα ανωτέρω έγιναν αποδεκτά από την Επιτροπή Παρακολούθησης – Παραλαβής της σύμβασης, με την αιτιολογία ότι «(...) το πρόσθετο εκπαιδευτικό υλικό που προτείνεται να παραχθεί θα καλύψει

περισσότερες εκπαιδευτικές ανάγκες σε σχέση με τις υπάρχουσες συμβατικές απαιτήσεις (...)» και συντάχθηκε θετική εισήγηση προς την αναθέτουσα αρχή (8/13.2.2025 πρακτικό). Η ίδια Επιτροπή εισηγήθηκε θετικά και επί του από 4.9.2025 εγγράφου αιτήματος της αναδόχου ένωσης για την παράταση του χρονοδιαγράμματος υλοποίησης της σύμβασης μέχρι τις 30.4.2026 (13/5.9.2025 πρακτικό). Εντωμεταξύ, δυνάμει τηςΕΞ 6.8.2025 απόφασης του Αναπληρωτή Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, εγκρίθηκε η τροποποίηση του έργου « SUB.1 Ίδρυση και ενίσχυση Θεματικών και Πειραματικών ΙΕΚ» (ΟΠΣ ΤΑ 5158523), στο οποίο εντάσσεται η ελεγχόμενη δράση, ως προς το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης με παράταση της ημερομηνίας ολοκλήρωσης έως 30.4.2026 όσο και ως προς το φυσικό αντικείμενο.

16. Με το 607/380/19274/24.9.2025 έγγραφο του διαπιστώθηκε, πέραν της αναγκαιότητας παράτασης της διάρκειας της σύμβασης έως τις 30.4.2026, και η ανάγκη τροποποίησης του φυσικού αντικείμενου της, προκειμένου να ανταποκριθεί πληρέστερα στις απαιτήσεις του έργου και να διασφαλιστεί η ολοκληρωμένη παροχή των προβλεπόμενων υπηρεσιών, ενώ επισημάνθηκε ότι η προτεινόμενη τροποποίηση δεν επιφέρει καμία αύξηση του οικονομικού αντικείμενου της σύμβασης, είναι δε νόμιμη και επιτρεπτή, καθόσον πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 132 του ν. 4412/2016, δεν μεταβάλλει τη φύση και τον χαρακτήρα της αρχικής σύμβασης και δεν παραβιάζει τις θεμελιώδεις αρχές που διέπουν τις δημόσιες συμβάσεις, ήτοι τις αρχές της ίσης μεταχείρισης και της διαφάνειας. Κατά τα ειδικότερα αναφερόμενα στο σχετικό έγγραφο: «(...) Η τροποποίηση κατέστη αναγκαία λόγω: i) της αύξησης του φυσικού και οικονομικού αντικείμενου του Α2: Συμβατικό (εκτυπώσιμο) ψηφιακό εκπαιδευτικό υλικό και Α3: Διαδραστικό Ψηφιακό εκπαιδευτικό υλικό. Ειδικότερα, ο αριθμός των 7.500 Μονάδων Εκπαιδευτικού Υλικού (ΜΕυ) που προβλέπεται στην υφιστάμενη σύμβαση δεν επαρκεί για να καλύψει τις απαιτήσεις της εκπαιδευτικής διαδικασίας. (...) ii) Η ανάγκη αύξησης των μονάδων εκπαιδευτικού υλικού προκύπτει αφενός από την πολυπλοκότητα του έργου αφετέρου από το γεγονός ότι για τις δεκατρείς (13) Πειραματικές Ειδικότητες απαιτείται διακριτός διαχωρισμός μεταξύ του θεωρητικού και του εργαστηριακού μέρους. Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω απαιτείται και αντίστοιχη αύξηση των ΜΕυ σε 44.010 (...). iii) Της μείωσης του φυσικού και οικονομικού αντικείμενου του Β1: Εκπαίδευση Εκπαιδευτών στα νέα προγράμματα Σπουδών. Επισημαίνεται ότι η διάρκεια της επιμόρφωσης αναπροσαρμόζεται από ενενήντα (90) ώρες σε σαράντα οκτώ (48) ώρες. Ειδικότερα, προβλέπεται η υλοποίηση μίας επιμόρφωσης ανά Νέα Μεθοδολογία, διάρκειας δώδεκα (12) ωρών, ήτοι συνολικά τέσσερις (4) επιμορφώσεις χ 12 ώρες. Η εν λόγω προσαρμογή, που αντιστοιχεί περίπου στο 50% του αρχικώς προβλεπόμενου χρόνου, είναι επιστημονικά τεκμηριωμένη και κρίνεται επαρκής για την επίτευξη

των μαθησιακών στόχων, σύμφωνα με την εισήγηση της Ακαδημαϊκής Επιτροπής. iv) Της μη υλοποίησης του φυσικού αντικείμενου του B2: ενέργειες επιμόρφωσης των εκπαιδευτών στο εξωτερικό. Επισημαίνεται ότι, η μαζική αποστολή και επιμόρφωση εξακοσίων (600) εκπαιδευτών στο εξωτερικό, δεν είναι εφικτή, για λόγους λειτουργικούς, οργανωτικούς, παιδαγωγικούς και οικονομικούς. Η πλειονότητα των εκπαιδευτών ΣΑΕΚ προέρχεται από τον ιδιωτικό τομέα (όπως μάγειρες, ηλεκτροτεχνίτες, μηχανοτεχνίτες, τεχνίτες κόμμωσης κ.α.) και λόγω της εξαρτημένης σχέσης εργασίας με τους εργοδότες τους, αλλά και των ιδιαιτεροτήτων του ωραρίου απασχόλησής τους, η συμμετοχή τους σε προγράμματα επιμόρφωσης στο εξωτερικό καθίσταται στην πράξη αδύνατη. v) Της ανακατανομής του προϋπολογισμού με ισόποση μεταφορά μέρους του οικονομικού αντικείμενου του B1 και του συνόλου του B2, ύψους 2.190.000,00, στο A2 – A3. Προκειμένου να καλυφθεί ο προϋπολογισμός για την αύξηση του φυσικού αντικείμενου του A2 – A3 προβλέπεται μεταφορά προϋπολογισμού. Συγκεκριμένα θα ανακατανεμηθεί μέρος του προϋπολογισμού του B1, λόγω της μείωσης των ωρών επιμόρφωσης κατά 50%, καθώς και το σύνολο του προϋπολογισμού του B2, το οποίο δεν θα υλοποιηθεί. (...). Συναφώς, ειδικά για την αύξηση του φυσικού και οικονομικού αντικείμενου του A2, αναφέρεται, επιπροσθέτως, ότι «(...) για την επιστημονική αρτιότητα του έργου, εκτιμάται ότι οι μονάδες του εκπαιδευτικού υλικού (ΜΕυ) θα πρέπει να αυξηθούν τουλάχιστον κατά 36.510, ώστε ο τελικός αριθμός να ανέλθει σε 44.010 μονάδες εκπαιδευτικού υλικού (ΜΕυ) (...). Τέλος, στο εν λόγω έγγραφο παρατίθεται πίνακας κοστολόγησης του προϋπολογισμού της σύμβασης με εσωτερική ανακατανομή των κονδυλίων δια μεταφοράς μέρους του οικονομικού αντικείμενου του B1 και του συνόλου του B2 στα αντικείμενα A2 και A3. Ειδικότερα, το συνολικό κόστος της υπογραφείσας σύμβασης ανέρχεται σε 5.667.000,00 ευρώ πλέον ΦΠΑ και στο πλαίσιο του υπό αναθεώρηση προϋπολογισμού μεταφέρονται: α) 1.008.000 ευρώ πλέον ΦΠΑ, από το κονδύλιο που αντιστοιχεί στο φυσικό αντικείμενο B1 στο κονδύλιο του φυσικού αντικείμενου A2/A3, β) 1.182.000 ευρώ πλέον ΦΠΑ, από το κονδύλιο που αντιστοιχεί στο φυσικό αντικείμενο B2 στο κονδύλιο του φυσικού αντικείμενου A2/A3. Επομένως, η συμβατική αξία του φυσικού αντικείμενου A2/A3 ανέρχεται πλέον σε 2.640.000 ευρώ πλέον ΦΠΑ, η συμβατική αξία του φυσικού αντικείμενου B1 μειώνεται σε 1.152.000 ευρώ πλέον ΦΠΑ και η αξία του συμβατικού αντικείμενου B2 μηδενίζεται, διατηρουμένου του συνολικού προϋπολογισμού στα 5.667.000 ευρώ πλέον ΦΠΑ.

17. Μετά τη θετική γνωμοδότηση της Επιτροπής Παρακολούθησης – Παραλαβής της Σύμβασης επί του ανωτέρω εγγράφου του, καθόσον " (...) η τροποποίηση αυτή οδηγεί στην πληρότητα του έργου.(...)» το Δ.Σ. του, με τις 891/51/17.9.2025 και 910/52/24.9.2025 αποφάσεις του

ενέκρινε τόσο την παράταση της χρονικής διάρκειας της σύμβασης έως τις 30.4.2026 όσο και την τροποποίηση του φυσικού αντικειμένου αυτής, αντίστοιχα, σχετικώς δε συντάχθηκε σχέδιο τροποποιητικής σύμβασης το οποίο εισήχθη προς έλεγχο ενώπιον του Κλιμακίου για προσυμβατικό έλεγχο και στο οποίο αποτυπώνονται τα εξής: (α) παράταση της χρονικής διάρκειας της σύμβασης έως 30.4.2026 και (β) μεταβολή του φυσικού αντικειμένου της σύμβασης αφενός μέσω της αύξησης των παραδοτέων μονάδων εκπαιδευτικού υλικού (A2 και A3) από τις 7.500 μονάδες στις 44.010 μονάδες, αφετέρου μέσω της μείωσης του φυσικού αντικειμένου B1 που αφορά στις ενέργειες επιμόρφωσης των διδασκόντων των ΙΕΚ στο εσωτερικό και της πλήρους κατάργησης του φυσικού αντικειμένου B2 που αφορά στις ενέργειες επιμόρφωσης των διδασκόντων ΙΕΚ στο εξωτερικό.

18. Με την προσβαλλόμενη Πράξη του το Κλιμάκιο, αφού έκρινε καταρχάς παραδεκτή την υποβολή ενώπιόν του του ανωτέρω σχεδίου τροποποιητικής σύμβασης και ενόψει του ότι η σχετική απόφαση του αναφέρεται γενικά στις προϋποθέσεις του άρθρου 132 του ν. 4412/2016, χωρίς να προσδιορίζει την περίπτωση, στην οποία εμπίπτει κατά τις αντιλήψεις της αναθέτουσας αρχής (.....), απεφάνθη ότι κωλύεται η υπογραφή της, σύμφωνα με τις ακόλουθες αιτιολογικές σκέψεις. **Α)** Συνεκτιμώντας τις τροποποιήσεις που διαλαμβάνονται στο λόγω σχέδιο σε σχέση με το φυσικό αντικείμενο της αρχικής σύμβασης και δη ως προς τα αντικείμενα A2 και A3 της σύμβασης (αύξηση μονάδων εκπαιδευτικού υλικού) και τα αντικείμενα B1 και B2 (μείωση φυσικού αντικειμένου επιμόρφωσης εκπαιδευτών στο εσωτερικό και κατάργηση του φυσικού αντικειμένου της επιμόρφωσης στο εξωτερικό) έκρινε ότι αυτές είναι ουσιώδεις. Τούτο, διότι, κατά το Κλιμάκιο, επέρχονται σημαντικές αλλαγές στο αρχικό συμβατικό αντικείμενο τόσο στην έκταση όσο και στο είδος των συμβατικών υποχρεώσεων της αναδόχου, συνοδευόμενες από μείζονες αυξομειώσεις του συμβατικού προϋπολογισμού μέσω ανακατανομών επιμέρους κονδυλίων για τη χρηματοδότησή τους, από τις οποίες συνάγεται η βούληση των μερών να επανασχεδιάσουν και επαναδιαπραγματευθούν συνολικά το φυσικό αντικείμενο της σύμβασης, μεταβάλλοντας εκτεταμένως τις ισορροπίες του σύνθετου συμβατικού αντικειμένου, όπως αυτές είχαν διαμορφωθεί από τη διακήρυξη και αποτυπωθεί, τελικώς, στο υπογραφέν συμβατικό κείμενο. Συγκεκριμένα: **α)** η συμβατική αξία του φυσικού αντικειμένου A2/A3 από 450.000 ευρώ αυξάνεται σε 2.640.000 ευρώ, πλέον ΦΠΑ (450.000 ευρώ αρχική αξία + 1.008.000 ευρώ από τη μείωση του αντικειμένου B1 + 1.182.000 από την κατάργηση του αντικειμένου B2), και αντιπροσωπεύει το 46,59% της συνολικής αξίας της σύμβασης ύψους 5.667.000 ευρώ, πλέον ΦΠΑ, ενώ αρχικά αντιστοιχούσε μόλις στο 7,94% και **β)** η συμβατική αξία του φυσικού αντικειμένου B1 και B2 από 3.342.000 ευρώ μειώνεται σε 1.152.000 ευρώ, πλέον ΦΠΑ (3.342.000 αρχική αξία - 1.008.000 ευρώ από τη μείωση του αντικειμένου

B1 - 1.182.000 ευρώ από την κατάργηση του αντικειμένου B2), ήτοι αντιπροσωπεύει το 20,33% της συνολικής αξίας της σύμβασης ύψους 5.667.000 ευρώ, πλέον ΦΠΑ, ενώ αρχικά αντιστοιχούσε στο 58,98%. Για τις ανωτέρω, όμως, τροποποιήσεις στο φυσικό αντικείμενο της σύμβασης δεν έχουν τηρηθεί οι εγγυήσεις της έκθεσής τους στον ανταγωνισμό, που θα είχαν επιτρέψει, κατά τα διδάγματα της κοινής πείρας, τη συμμετοχή και άλλων υποψηφίων από αυτούς που τελικώς συμμετείχαν και επιλέχθηκαν, δεδομένου ότι πλέον η αρχική σύμβαση, ως προς το φυσικό της αντικείμενο και τις απαιτήσεις στις οποίες θα καλείτο να ανταποκριθεί ένας ενδιαφερόμενος οικονομικός φορέας, είναι ουσιωδώς διαφορετική, τόσο κατ' έκταση (μείζονα αύξηση μονάδων παραδοτέων για το φυσικό αντικείμενο A2/3 και μείζονα μείωση των παραδοτέων για το φυσικό αντικείμενο B1) και κατ' είδος (κατάργηση παραδοτέων φυσικού αντικειμένου B3), όσο και ως προς τον χρονικό προγραμματισμό των παραδοτέων επιμέρους τμημάτων του φυσικού αντικειμένου, ανεξαρτήτως του ότι με τις εν λόγω τροποποιήσεις δεν προκαλείται αύξηση του οικονομικού αντικειμένου της σύμβασης. **B)** Η ελεγχόμενη τροποποίηση του φυσικού αντικειμένου της σύμβασης (αντικείμενα A2 και A3) δεν αφορά σε συμπληρωματικές υπηρεσίες, κατά την έννοια της περ. β' της παρ. 1 του άρθρου 132 του ν. 4412/2016. Τούτο διότι: **i)** Οι εργασίες που ανατίθενται με την ελεγχόμενη σύμβαση αφορούν σε αντικείμενο, το οποίο δεν αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για την άρτια ολοκλήρωση των αρχικώς ανατεθεισών υπηρεσιών. Η επαύξηση των μονάδων εκπαιδευτικού υλικού, μέσω του διακριτού διαχωρισμού τους σε εργαστηριακού και διαθεματικού αντικειμένου, αποσκοπεί μεν στην αναβάθμιση των αρχικών υπηρεσιών, όχι όμως στην αποκλειστικά απαιτούμενη, κατά τους όρους του νόμου, άρτια ολοκλήρωση του αντικειμένου της σύμβασης, δεδομένου ότι η αναθέτουσα Αρχή δεν ανταποκρίθηκε στο σχετικό βάρος και δεν απέδειξε ότι η εκτέλεση των συμπληρωματικών εργασιών της ελεγχόμενης σύμβασης κατέστη αναγκαία διότι το αρχικό έργο δεν θα είναι άρτιο και λειτουργικό χωρίς αυτές. **ii)** Επιπροσθέτως, ουδόλως προκύπτει ότι οι ελεγχόμενες συμπληρωματικές υπηρεσίες κατέστησαν αναγκαίες το πρώτον κατά τη διάρκεια εκτέλεσης της αρχικής σύμβασης, καθόσον η ανάγκη ενίσχυσης της εκπαιδευτικής διαδικασίας των σπουδαστών ΙΕΚ με την προσθήκη επιπρόσθετων μονάδων εκπαιδευτικού υλικού εργαστηριακής και διαθεματικής διάστασης, η οποία (ανάγκη) ερείδεται στην επίκληση από την ανάδοχο ένωση σύγχρονων εκπαιδευτικών πρακτικών και βιβλιογραφίας έτους 2011, την οποία αποδέχθηκε το, αποτελούν δεδομένα εξ αρχής γνωστά κατά τον χρόνο προκήρυξης του διαγωνισμού και ελήφθησαν υπόψη για τον σχεδιασμό του φυσικού αντικειμένου και δη για τον υπολογισμό των απαιτούμενων μονάδων εκπαιδευτικού υλικού ανά πρόγραμμα σπουδών (100 μονάδες ανά πρόγραμμα). **iii)** Η αναθέτουσα αρχή δεν ανταποκρίθηκε στο βάρος να αποδείξει ότι οι ελεγχόμενες

συμπληρωματικές υπηρεσίες δεν μπορούν τεχνικά ή οικονομικά να διαχωριστούν από την κύρια σύμβαση. **Γ)** Η ελεγχόμενη τροποποίηση δεν βρίσκει νόμιμο έρεισμα ούτε στις διατάξεις της περ. γ' της παρ. 1 του άρθρου 132 του ν. 4412/2016, δεδομένου ότι η επίκληση σύγχρονων εκπαιδευτικών πρακτικών και αντιλήψεων προς αιτιολόγηση της αύξησης του αριθμού των μονάδων εκπαιδευτικού υλικού μέσω του διαχωρισμού τους σε εργαστηριακού και διαφοροποιημένου αντικειμένου δεν αποτελούν απρόβλεπτες περιστάσεις που ανέκυψαν το πρώτον κατά τον χρόνο υλοποίησης της σύμβασης, απορρέουν δε από την έλλειψη επιμέλειας της αναθέτουσας αρχής κατά την προετοιμασία της σύμβασης. **Δ)** Ενόψει των ανωτέρω παραδοχών, η χρονική επέκταση της διάρκειας υλοποίησης του φυσικού αντικειμένου της σύμβασης μέχρι τις 30.4.2026, σε συνέχεια της επελθούσας τροποποίησης της απόφασης ένταξης του έργου δυνάμει της ΕΞ 6.8.2025 απόφασης του Αναπληρωτή Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, στερείται πλέον αντικειμένου.

19. Με το δικόγραφο της προσφυγής, όπως αναπτύσσεται με το από 25.11.2025 υπόμνημα καθώς και με το κατατεθέν στις 25.11.2025 υπόμνημα του παρεμβαίνοντος ν.π.ι.δ. προβάλλονται, κατ' ορθή εκτίμηση, τα εξής: **α)** Με δεδομένο ότι μέσω της ελεγχόμενης τροποποιητικής σύμβασης δεν αυξάνεται καθόλου το συμβατικό τίμημα της αρχικής σύμβασης πληρούνται σωρευτικά οι προϋποθέσεις εφαρμογής της διάταξης της παρ. 2 του άρθρου 132 του ν. 4412/2016 και επομένως εν προκειμένω πρόκειται για ήσσονος σημασίας τροποποίηση, η οποία είναι επιτρεπτή και ως τέτοια δεν υπόκειται στον προσυμβατικό έλεγχο νομιμότητας του Δικαστηρίου, σύμφωνα με την παρ. 6 του ως άνω άρθρου. **β)** Η ελεγχόμενη τροποποίηση της σύμβασης δεν είναι ουσιώδης, όπως εσφαλμένως έκρινε το Κλιμάκιο κατά πλάνη περί τον νόμο και τα πράγματα, και πρέπει να ανακληθεί η προσβαλλόμενη Πράξη κατά το σκέλος αυτό. Ειδικότερα, η ποσοτική επέκταση του φυσικού αντικειμένου Α2- Α3, μέσω της αύξησης των παραδοτέων μονάδων εκπαιδευτικού υλικού, η μείωση του φυσικού αντικειμένου (Β1) και η κατάργηση του φυσικού αντικειμένου (Β2), δεν επιφέρουν ουσιώδη μεταβολή στα τεχνικά χαρακτηριστικά της σύμβασης, καθώς δεν εισάγεται νέο είδος υπηρεσιών και δεν μεταβάλλεται ο σκοπός και η λειτουργία της αρχικής σύμβασης, αλλά ούτε και στα κριτήρια επιλογής του αναδόχου, αφού δεν εισάγονται νέες τεχνικές απαιτήσεις ούτε διαφοροποιούνται οι όροι συμμετοχής στον διαγωνισμό. Συνεπώς, ακόμη και μετά τις ελεγχόμενες τροποποιήσεις, η «αγορά» στην οποία απευθύνεται η σύμβαση, καθώς και το αντικείμενο αυτής, παραμένουν αμετάβλητα, αφορώντας αποκλειστικά την εκπόνηση εκπαιδευτικών οδηγών και την εκπαίδευση/κατάρτιση των διδασκόντων στα νέα προγράμματα σπουδών. Συνεπώς, ακόμη και εάν οι εν λόγω τροποποιήσεις είχαν συμπεριληφθεί εξ αρχής στα έγγραφα της διακήρυξης δεν θα μπορούσε να είχε μεταβληθεί το αποτέλεσμα της διαγωνιστικής

διαδικασίας, αφού ούτε θα είχε αυξηθεί το ενδιαφέρον των οικονομικών φορέων να συμμετάσχουν στην εν λόγω διαδικασία ανάθεσης, ούτε θα είχε επηρεαστεί η κατάσταση της προσφοράς τους. Από τη στιγμή δε που με την ελεγχόμενη τροποποίηση ουδόλως μεταβάλλεται το οικονομικό αντικείμενο της αρχικής σύμβασης, προφανώς δεν αλλάζει και η οικονομική ισορροπία αυτής υπέρ του αναδόχου, διότι η όποια μείωση ή κατάργηση στα παραδοτέα B1 και B2 συνοδεύονται από αντίστοιχη σημαντική αύξηση των παραδοτέων A2 και A3 χωρίς καμία μεταβολή του συμβατικού προϋπολογισμού. Τέλος, οι περιλαμβανόμενες στην ελεγχόμενη τροποποιητική σύμβαση συμπληρωματικές υπηρεσίες δεν διευρύνουν σημαντικά το φυσικό αντικείμενο της αρχικής σύμβασης, αφού κατατείνουν στη συνολική εξυπηρέτηση των απαιτήσεων της σύμβασης μέσω του αναπροσδιορισμού των ποσοτήτων της χωρίς επέκταση του οικονομικού αντικειμένου της (παρατίθεται σχετικώς η ΕλΣυν. VI Τμ. 1340/2018). γ) Σε κάθε περίπτωση, το Κλιμάκιο κατά πλάνη περί τον νόμο και τα πράγματα έκρινε ότι η ελεγχόμενη τροποποίηση δεν είναι επιτρεπτή ούτε με βάση τις διατάξεις του άρθρου 132 παρ. 1 περ. β' του ν. 4412/2016, διότι εν προκειμένω συντρέχουν σωρευτικά όλες οι προϋποθέσεις εφαρμογής για τη νόμιμη σύναψη συμπληρωματικής σύμβασης. Ειδικότερα: **i)** Στοιχειοθετείται πλήρως, παρά τα όσα αντίθετα κρίθηκαν με την προσβαλλόμενη Πράξη, η αναγκαιότητα των συμπληρωματικών υπηρεσιών για την άρτια ολοκλήρωση του έργου, η οποία οφείλεται στον διακριτό διαχωρισμό μεταξύ θεωρητικού και εργαστηριακού μέρους στις 13 πειραματικές ειδικότητες και στις νέες μεθοδολογίες εκπαίδευσης για τις λοιπές 62 ειδικότητες, σύμφωνα με τις κατευθύνσεις που έδωσε η Γενική Γραμματεία. Με αποτέλεσμα, οι προβλεπόμενες στη διακήρυξη 7.500 μονάδες εκπαιδευτικού υλικού να μην επαρκούν για την άρτια ολοκλήρωση του έργου και να απαιτείται αύξηση αυτών στις 44.010 μονάδες. Στο πλαίσιο αυτό, εσφαλμένα αναφέρεται στην προσβαλλόμενη ότι υπήρχε εξ αρχής γνώση των στοιχείων που συνθέτουν το φυσικό αντικείμενο της σύμβασης κατά την προκήρυξη αυτού. Εξάλλου, ακόμα και εάν τούτο ίσχυε δεν θα επιδρούσε στη νομιμότητα της συμπληρωματικής σύμβασης, διότι η συνδρομή απρόβλεπτων περιστάσεων δεν αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για την εφαρμογή των ως άνω διατάξεων, αλλά αρκεί οι συμπληρωματικές υπηρεσίες να μη περιλαμβάνονται κατ'είδος ή ποσότητα στις αρχικώς ανατεθείσες. Σε κάθε περίπτωση ο τελικός αριθμός των ειδικοτήτων κατέστη γνωστός στην αναθέτουσα Αρχή μετά την υπογραφή της σύμβασης και συγκεκριμένα μετά την εκπόνηση από την προσφεύγουσα των οδηγιών κατάρτισης και ως εκ τούτου θεμελιώνεται εν προκειμένω το στοιχείο "του απροβλέπτου", **ii)** Η εκπόνηση του εκπαιδευτικού υλικού από διαφορετικούς αναδόχους δεν αποτελεί τεχνικά και οικονομικά πρόσφορη λύση για την αναθέτουσα Αρχή διότι θα υπάρξει: α) τεράστια καθυστέρηση στην υλοποίηση του έργου μέχρι την υπογραφή νέας σύμβασης, β) μεγάλη

οικονομική επιβάρυνση, καθώς ο νέος ανάδοχος θα έπρεπε να δημιουργήσει εκ νέου πολλές από τις ψηφιακές υποδομές που ήδη υπάρχουν από τον αρχικό ανάδοχο, γ) αμφιβολία ως προς την συμβατότητα και διαλειτουργικότητα των αντικειμένων λόγω της διαφορετικής κατασκευής τους και κυρίως δ) υπονόμευση των μαθησιακών αποτελεσμάτων και της συνολικής ποιότητας του έργου, καθώς θα επιφέρει ασυνεκτική εμπειρία επιμόρφωσης, **iii**) με τις συμπληρωματικές υπηρεσίες δεν επέρχεται ουδεμία αύξηση του οικονομικού αντικειμένου της αρχικής σύμβασης και **iv**) λόγω της ως άνω αναγκαιότητας των υπηρεσιών της τροποποιητικής σύμβασης και της αδυναμίας αλλαγής αναδόχου προκύπτει ότι τα κίνητρα της αναθέτουσας Αρχής δεν στοχεύουν στην καταστρατήγηση των διατάξεων του ν. 4412/2016. Συνεπώς, εφόσον πληρούνται όλες οι προϋποθέσεις που τίθενται με τις ανωτέρω διατάξεις για τη σύναψη συμπληρωματικής σύμβασης υπηρεσιών, η ελεγχόμενη τροποποίηση της αρχικής σύμβασης είναι επιτρεπτή και ως εκ τούτου, παρίσταται νόμιμη και η χρονική επέκταση της διάρκειας υλοποίησης της αρχικής σύμβασης έως 30.4.2026 για την άρτια ολοκλήρωση του αντικειμένου της.

20. Με δεδομένα αυτά, ενόψει όσων εκτέθηκαν ανωτέρω στη μείζονα σκέψη, το Δικαστήριο κρίνει, κατ'αρχάς ότι ο πρώτος λόγος ανάκλησης περί του ότι η εξεταζόμενη τροποποίηση είναι ήσσονος σημασίας είναι απορριπτός ως αβάσιμος. Και τούτο, διότι δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις εφαρμογής της διάταξης της παραγράφου 2 του άρθρου 132 του ν. 4412/2016, οι οποίες πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά. Ειδικότερα, δεν πληρούται η απαίτηση του νόμου να μην υπερβαίνει η αξία της τροποποίησης το κατώτατο όριο του άρθρου 5 του ν. 4412/2016 [όπως το όριο αυτό έχει διαμορφωθεί με τον Κανονισμό (ΕΕ) 2023/2495 και ισχύει για τη διετία από 1.1.2024 έως 31.12.2025, βλ. σχετικά και εγκύκλιο Ε.Α.ΔΗ.ΣΥ. 302/10.1.2024 (Α.Δ.Α.: 6ΛΜΞΟΞΤΒ-ΑΙΒ) κεφ. Δ'], ήτοι το ποσό των 221.000 ευρώ, αφού το κόστος των επιπλέον μονάδων εκπαιδευτικού υλικού ανέρχεται σε 2.190.000 ευρώ προ ΦΠΑ (1.008.000+1.182.000). Δεν ασκεί δε προκειμένου επιρροή για την εφαρμογή της εν λόγω διάταξης και, συνακόλουθα, στην αρμοδιότητα του Δικαστηρίου για την άσκηση προσυμβατικού ελέγχου το γεγονός ότι το κόστος αυτό θα καλυφθεί από την αντίστοιχη απομείωση του συμβατικού τιμήματος, κατόπιν της απομείωσης ή της κατάργησης του φυσικού αντικειμένου δύο επιμέρους τμημάτων της αρχικής σύμβασης, ήτοι των υπηρεσιών εκπαίδευσης και επιμόρφωσης των εκπαιδευτών στο εσωτερικό, που μειώνονται, και στο εξωτερικό, που καταργούνται (βλ. ανωτέρω σκ. 18. της παρούσας, πρβλ. ΕλΣυν. Εβδ. 1305/2024 σκ. 9).

21. Περαιτέρω, απορριπτός ως αβάσιμος παρίσταται και ο δεύτερος λόγος ανάκλησης της κρινόμενης προσφυγής, καθόσον δια της ελεγχόμενης σύμβασης επέρχονται ουσιώδεις τροποποιήσεις στο φυσικό αντικείμενο της αρχικής σύμβασης, κατά την έννοια του άρθρου 132 παρ. 4 περ. α' και γ'

του ν. 4412/2016, ως ορθώς αναδείχθηκε από την προσβαλλομένη Πράξη. Τούτο, διότι, παρόλο που η εξεταζόμενη τροποποιητική σύμβαση δεν έχει αυτοτελές οικονομικό αντικείμενο και εξαντλείται στην εσωτερική ανακατανομή των κονδυλίων του συμβατικού προϋπολογισμού, εντούτοις κατόπιν της συνολικής εκτίμησης των επιμέρους τροποποιήσεων και συγκεκριμένα της σημαντικής ποσοτικής διεύρυνσης των αντικειμένων Α2 και Α3 της σύμβασης (αύξηση εκπαιδευτικού υλικού) από 7,94% της συνολικής αξίας της σύμβασης σε 46,59% σε συνδυασμό με τη δραστική απομείωση των υπηρεσιών εκπαίδευσης/επιμόρφωσης των εκπαιδευτών στο εσωτερικό και το εξωτερικό (μείωση του αντικειμένου Β1 και κατάργηση αντικειμένου Β2), αλλά και της αντίστοιχης ευρείας ανακατανομής των επιμέρους κονδυλίων, ορθώς το Κλιμάκιο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι προτεινόμενες τροποποιήσεις είναι ουσιώδεις, διότι στην προκειμένη περίπτωση συντελείται καθολική διαφοροποίηση των δεδομένων, βάσει των οποίων προκηρύχθηκε η σύμβαση και επί των οποίων αναπτύχθηκε ο ανταγωνισμός. Ειδικότερα, επέρχεται συνολικός ανασχεδιασμός του φυσικού αντικειμένου της αρχικής σύμβασης με σημαντικές μεταβολές στο είδος και τον χρονικό προγραμματισμό των συμβατικών υποχρεώσεων της αναδόχου που διαφοροποιεί το προφίλ της εν λόγω σύμβασης, το οποίο καταστρώνεται και στοχεύει σε δύο αλληλένδετες επιμέρους θεματικές ενέργειες [εκπαιδευτικοί οδηγοί (Α) -εκπαίδευση/επιμόρφωση εκπαιδευτών (Β)], δίνοντας σαφές προβάδισμα στο εκπαιδευτικό υλικό (Α2 και Α3) έναντι του ετέρου αντικειμένου αυτής, ήτοι της εκπαίδευσης/επιμόρφωσης, γεγονός που πλήττει τις αρχές της διαφάνειας, της ισότητας συμμετοχής στις διαδικασίες ανάθεσης και του ελεύθερου ανταγωνισμού. Τούτο, διότι δεν προστατεύονται αυτοί που απετράπησαν από την υποβολή προσφορών λόγω των σχετικών επιλογών της αναθέτουσας Αρχής, όπως αυτές αποτυπώθηκαν στη διακήρυξη ως προς την κατανομή του φυσικού αντικειμένου των υπηρεσιών της αρχικής σύμβασης. Στο πλαίσιο δε αυτό, λόγω του μεγέθους των προτεινόμενων τροποποιήσεων και των σημαντικών αλλαγών στην έκταση (αύξηση εκπαιδευτικού υλικού) και το είδος (μείωση εκπαίδευσης των εκπαιδευτών στο εσωτερικό, κατάργηση της επιμόρφωσης αυτών στο εξωτερικό) των συμβατικών υποχρεώσεων της αναδόχου δεν αρκεί για να καταστήσει νόμιμη την τροποποιητική σύμβαση το γεγονός ότι παρέχονται σε μεγαλύτερη ποσότητα ποιοτικώς όμοιες υπηρεσίες, ήτοι επιπλέον μονάδες εκπαιδευτικού υλικού, χωρίς ουσιώδη μεταβολή των τεχνικών χαρακτηριστικών τους και χωρίς να επέρχεται διαφοροποίηση των όρων συμμετοχής των υποψηφίων οικονομικών φορέων, όπως αβασίμως διατείνεται η προσφεύγουσα, καθόσον επέρχεται ουσιώδης μεταβολή του αντικειμένου της αρχικής σύμβασης με τη ριζική ανακατανομή των υποχρεώσεων της αναδόχου που πηγάζουν από τα δύο διακριτά αντικείμενα αυτής.

22. Περαιτέρω, στο πλαίσιο του ως άνω λόγου και χωρίς να αναδεικνύεται ρητώς από το Κλιμάκιο, η προσφεύγουσα με την προσφυγή και το υπόμνημά της ισχυρίζεται ότι στην προκειμένη περίπτωση ουδεμία αλλοίωση επέρχεται στην οικονομική ισορροπία της σύμβασης υπέρ του αναδόχου, το οικονομικό αντικείμενο της οποίας παραμένει αμετάβλητο, καθόσον οι προτεινόμενες τροποποιήσεις των συμβατικών υποχρεώσεων της ως προς το αντικείμενο Β της αρχικής σύμβασης [μείωση των ωρών εκπαίδευσης των εκπαιδευτών στο εσωτερικό (παραδοτέο Β1) και κατάργηση της επιμόρφωσης αυτών στο εξωτερικό (παραδοτέο Β2)] που θα μπορούσαν ενδεχομένως να δημιουργήσουν την εντύπωση μεταβολής της συμβατικής ισορροπίας υπέρ του αναδόχου συνοδεύονται με αντίστοιχη αύξηση των παραδοτέων (Α2 και Α3). Ωστόσο τούτο δεν είναι ακριβές, διότι, ενόψει της εμφανούς ποιοτικής διαφοράς μεταξύ των δύο αντικειμένων της αρχικής σύμβασης, ήτοι μεταξύ της εκπόνησης εκπαιδευτικών οδηγιών σπουδών με το ανάλογο εκπαιδευτικό υλικό, που αντιστοιχούσε μόλις στο 7,94% της συμβατικής αξίας της αρχικής σύμβασης, και της εκπαίδευσης των εκπαιδευτών στα νέα προγράμματα σπουδών στο εσωτερικό καθώς και της επιμόρφωσης αυτών στο εξωτερικό με ειδικό επιμορφωτικό σεμινάριο 20 ωρών και επισκέψεις σε ανάλογες πιλοτικές/πειραματικές δομές του εξωτερικού (βλ. σελ. 84 της διακήρυξης) που ενέχει διαφορετικές και εξειδικευμένες οργανωτικές απαιτήσεις καθώς και σημαντικές πρακτικές δυσκολίες συντονισμού των εκπαιδευτών, αποσκοπεί δε και σε διαφορετικό μαθησιακό αποτέλεσμα σε σχέση με το επιπλέον εκπαιδευτικό υλικό και αντιστοιχεί στο 58,98% της συμβατικής αξίας της αρχικής σύμβασης, όσα ισχυρίζεται η προσφεύγουσα δεν είναι καθόλου προφανή, όπως αβασίμως διατείνεται, δοθέντος ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση επήλθε δραστική μείωση και κατάργηση των συμβατικών της υποχρεώσεων ως προς το αντικείμενο Β με ανάλογες χρονικές μετατοπίσεις στο χρονοδιάγραμμα των παραδοτέων, γεγονότα που συνεπάγονται ευρεία μεταβολή των καθηκόντων της αναδόχου, η οποία ανατρέπει τη συμβατική ισορροπία υπέρ της αναδόχου και διαταράσσει εμμέσως και την οικονομική ισορροπία αυτής υπέρ της τελευταίας μέσω των εσωτερικών ανακατανομών κονδυλίων, ανεξαρτήτως του ότι εν τέλει δεν αυξάνεται το οικονομικό αντικείμενο της αρχικής σύμβασης.

23. Τέλος, αβάσιμος και απορριπτέος είναι και ο τρίτος λόγος της προσφυγής, με τον οποίο προβάλλεται ότι η τροποποίηση της αρχικής σύμβασης αφορά σε συμπληρωματικές υπηρεσίες (επαύξηση μονάδων εκπαιδευτικού υλικού, ήτοι τα αντικείμενα Α2 και Α3 της σύμβασης) και είναι επιτρεπτή, καθώς συντρέχουν γι' αυτές όλες οι νόμιμες προϋποθέσεις που τίθενται με την παρ. β' του άρθρου 132 του ν. 4412/2016. Ο λόγος, όμως αυτός είναι αβάσιμος και απορριπτέος, διότι, όπως ορθώς κρίθηκε με την προσβαλλόμενη Πράξη, η επιχειρούμενη επαύξηση των μονάδων εκπαιδευτικού υλικού λόγω του διαχωρισμού του συγκεκριμένου

αντικείμενου σε εργαστηριακό και θεωρητικό (για τις πειραματικές ειδικότητες) και σε διαθεματικό (για τις 62 ειδικότητες με διαφορετικές μεθοδολογίες εκπαίδευσης), κατόπιν εισήγησης της αναδόχου, αποσκοπεί στην ποιοτική αναβάθμιση και εμπλουτισμό των αρχικών υπηρεσιών εκπόνησης του εκπαιδευτικού υλικού, και όχι στην άρτια ολοκλήρωση του συνολικού αντικείμενου της σύμβασης, όπως απαιτείται από την πρώτη σωρευτικώς απαιτούμενη προϋπόθεση για τη νόμιμη ανάθεση συμπληρωματικών υπηρεσιών. Ούτε, άλλωστε, η αναθέτουσα Αρχή ισχυρίστηκε ή απέδειξε, όπως διαπίστωσε και το Κλιμάκιο, ότι το αντικείμενο της αρχικής σύμβασης, όπως αυτό αρχικά καταστρώθηκε και δημοπρατήθηκε, ήτοι ως ενιαίο έργο αποτελούμενο από δύο αλληλένδετα επιμέρους αντικείμενα (Α εκπαιδευτικοί οδηγοί και Β εκπαίδευση/επιμόρφωση, βλ. σελ. 73 της διακήρυξης), ήταν ελλιπές και δεν θα μπορούσε να οδηγήσει αυτοτελώς στην άρτια, από τεχνικής και λειτουργικής άποψης, ολοκλήρωσή του και χωρίς τη συγκεκριμένη αύξηση του εκπαιδευτικού υλικού.

24. Περαιτέρω, ορθώς το Κλιμάκιο έκρινε ότι η ελεγχόμενη τροποποίηση δεν μπορεί να ενταχθεί στην περίπτωση επιτρεπτής ανάθεσης συμπληρωματικών υπηρεσιών και για τον πρόσθετο λόγο ότι δεν προκύπτει ότι οι φερόμενες ως συμπληρωματικές υπηρεσίες κατέστησαν αναγκαίες κατά τη διάρκεια εκτέλεσης της αρχικής σύμβασης, αφού από τη διακήρυξη προκύπτει ότι για την εκπόνηση των προγραμμάτων σπουδών (εκπαιδευτικοί οδηγοί) και κατ'επέκταση και του εκπαιδευτικού υλικού που τα συνοδεύει είχαν ληφθεί υπόψη οι μέθοδοι διδασκαλίας (πρακτική άσκηση/μαθητεία), τα εργαστήρια με τον εργαστηριακό εξοπλισμό καθώς και η διαθεματική προσέγγιση της γνώσης (σελ. 76, 79 της διακήρυξης) και βάσει των παραμέτρων αυτών υπολογίσθηκαν οι απαιτούμενες μονάδες υλικού (100 μονάδες υλικού/ ανά πρόγραμμα σπουδών X 75 προγράμματα =7.500). Επομένως, ο μεταγενέστερος σχεδιασμός που αφορά, κατά τα ανωτέρω, στην ποιοτική αναβάθμιση και στον εμπλουτισμό του ανωτέρω εκπαιδευτικού υλικού δεν στοχεύει στην κάλυψη ελλείψεων του αρχικού φυσικού αντικείμενου, το οποίο, άλλωστε, είχε καταστεί συγκεκριμένο, μετά από οδηγίες και κατευθύνσεις της αρμόδιας Επιτροπής του Υπουργείου Παιδείας (σκ. 12 και επισήμανση στη σελ. 77 της διακήρυξης), με την εγκριθείσα από το μελέτη εφαρμογής της αναδόχου για τα προγράμματα σπουδών και το εκπαιδευτικό υλικό (σχετ. 12401/6.11.2024 απόφαση του Δ.Σ.), αλλά οφείλεται σε διαφορετική εκτίμηση ήδη γνωστών στην αναθέτουσα Αρχή δεδομένων και παραμέτρων, στην οποία προέβη αυτή κατόπιν της σχετικής εισήγησης της αναδόχου (10.2.2025), που όμως επεκτείνει ανεπίτρεπτα το φυσικό αντικείμενο της σύμβασης με πρόσθετο εκπαιδευτικό υλικό το οποίο δεν ήταν αναγκαίο για την άρτια ολοκλήρωσή της. Συνεπώς, εφόσον σύμφωνα με όσα έγιναν δεκτά ανωτέρω, δεν συντρέχει η πρώτη εκ των σωρευτικώς απαιτούμενων προϋποθέσεων,

προκειμένου η ελεγχόμενη τροποποίηση να είναι επιτρεπτή με βάση τις διατάξεις του άρθρου 132 παρ. 1 περ. β' του ν. 4412/2016, παρίσταται αλυσιτελής η εξέταση από το Δικαστήριο της επιχειρηματολογίας της προσφεύγουσας περί της συνδρομής των λοιπών προϋποθέσεων των ίδιων ως άνω διατάξεων. Εξάλλου, οι ανωτέρω εκτεθείσες περιστάσεις, τις οποίες έλαβε υπόψη του το Κλιμάκιο, δεν αποτελούν απρόβλεπτα γεγονότα υπό την έννοια που εκτέθηκε στη σκέψη 6 ii της παρούσας και όσα αντίθετα προβάλλει η προσφεύγουσα είναι αβάσιμα και απορριπτά.

25. Τέλος, εκ του ότι η σύμβαση χρηματοδοτείται από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και ότι η οικεία χρηματοδοτική περίοδος λήγει οριστικά στις 30.6.2026, με συνέπεια να υφίστανται λόγοι δημοσίου συμφέροντος που πρέπει να συνεκτιμηθούν, κατά τους προβαλλόμενους ισχυρισμούς, από το Δικαστήριο για την υπογραφή του ελεγχόμενου σχεδίου, δεν αναιρείται η υποχρέωση της αναθέτουσας Αρχής να τηρεί τους κανόνες και τις αρχές που ισχύουν για την ανάθεση των δημοσίων συμβάσεων, οι οποίοι έχουν επίσης θεσπιστεί για την προστασία του δημοσίου συμφέροντος (ΕλΣυν Έβδ. Τμ. 1383/2024 σκ. 43 και εκεί παρατεθείσα νμλγ).

26. Κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω, και εφόσον με την προσφυγή και την παρέμβαση δεν προβάλλονται λόγοι που να πλήττουν την κρίση του Κλιμακίου περί του ότι η εξεταζόμενη τροποποίηση δεν βρίσκει νόμιμο έρεισμα ούτε στις διατάξεις της περ. γ' της παρ. 1 του άρθρου 132 του ν. 4412/2016, η υπό κρίση προσφυγή ανάκλησης και η υπέρ αυτής ασκηθείσα παρέμβαση πρέπει να απορριφθούν, το δε καταβληθέν παράβολο να καταπέσει υπέρ του Δημοσίου.

Για τους λόγους αυτούς

Απορρίπτει την από 6.11.2025 (ΑΒΔ/2025) προσφυγή της ένωσης οικονομικών φορέων με την επωνυμία «.....» και την υπέρ αυτής ασκηθείσα παρέμβαση του

Δεν ανακαλεί την 415/2025 Πράξη του Ζ' Κλιμακίου του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Διατάσσει την κατάπτωση του καταβληθέντος παραβόλου υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε μέσω τηλεδιάσκεψης, στις 12 Δεκεμβρίου 2025.

**Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΜΑΡΙΑ ΒΛΑΧΑΚΗ**

**Η ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ
ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΠΑΣΠΑΤΗ**

**Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΓΕΩΡΓΙΑ ΤΖΕΝΟΥ**

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο ακροατήριο του Πρώτου Τμήματος του Δικαστηρίου στις 19 Δεκεμβρίου 2025.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΓΕΩΡΓΙΑ ΜΑΡΑΓΚΟΥ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ ΚΟΙΛΑΚΟΥ